

- **Algemeen: stemming blijft optimistisch**
- **Inflatie: lichte toename in februari**
- **Werkloosheid: daling gaat door**

Algemeen

Een tweetal belangrijke stemmingsindicatoren duidt op een voortdurend optimisme bij zowel de industriële producenten als bij de consumenten. In de eerste twee maanden van dit jaar handhaaft het producentenvertrouwen het relatief hoge niveau dat in de loop van 1997 bereikt werd. In maart bereikte het consumentenvertrouwen een recordniveau. In de loop van 1997 en de eerste twee maanden van dit jaar was het vertrouwen ook al fors gestegen. Over een langere periode bezien, laten het consumentenvertrouwen en het producentenvertrouwen globaal hetzelfde beeld zien. Beide reeksen zijn indicatief voor het verloop van de economisch groei. De inflatie, afgemeten aan de ontwikkeling van de consumentenprijsindex, liep in februari iets op; vooral incidentele factoren zijn hier de oorzaak. De producentenprijzen in de industrie bleven in januari nagenoeg ongewijzigd. De daling van de geregisteerde werkloosheid gaat door. Het aantal uitgesproken faillissementen in de eerste twee maanden van dit jaar daalde fors.

Inflatie

De prijzen voor de consument zijn tussen januari en februari van dit jaar met gemiddeld 0,6% gestegen. Vooral de prijzen van kleding en schoeisel zijn fors toegenomen (9%). Op zich is een prijsstijging voor deze goederen, verdeeld over februari en maart, niet ongebruikelijk. Dit hangt samen met de overgang van de wintercollectie op de nieuwe zomercollectie. De stijging van 9 procent in februari is echter relatief hoog. Dit hangt mogelijk samen met de zachte winter waardoor de zomercollectie eerder dan gebruikelijk in de winkels hangt. De inflatie, afgemeten aan de consumentenprijsindex, bedraagt in februari 2,2%. In januari bedroeg de stijging van het prijspeil 1,8%. In 1997 stegen de prijzen met 2,2%. Bij een internationale vergelijking tussen de landen van de Europese Unie (EU) aan de hand van de zogenaamde geharmoniseerde prijsindexcijfers behoort Nederland tot de landen met een inflatiepercentage boven het gemiddelde van de EU. In het tijdvak februari 1997-januari 1998 bedroeg dit percentage voor Nederland 1,8%. Voor de EU als geheel werd een inflatie van 1,6% gemeten.

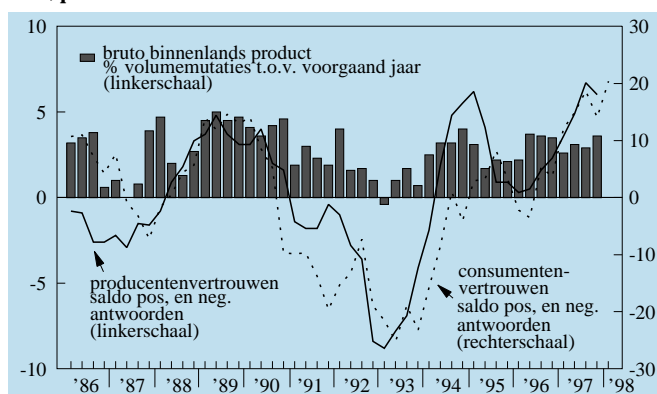
Werkloosheid

De geregisteerde werkloosheid laat een stabiel beeld zien. Het aantal geregisteerde werklozen kwam in de maanden december 1997-februari 1998 gemiddeld uit op 346 duizend, ruim tachtigduizend minder dan in dezelfde periode een jaar eerder. Door seizoeninvloeden is de werkloosheid in het begin van het jaar altijd hoger. Na verwijdering van de seizoeneffecten komt het werkloosheidscijfer uit op 333 duizend.

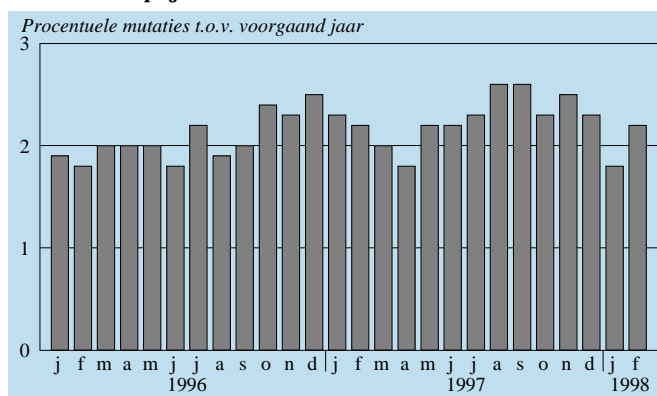
In de laatste twaalf maanden daalt de werkloosheid nu in een tempo van zeventien duizend per maand. Dit is bijna twee keer zoveel als in de periode 1989-1991, jaren van hoogconjunctuur op de arbeidsmarkt.

De werkloosheid als percentage van de beroepsbevolking bedraagt in het tijdvak december-februari 5,1%. Een jaar eerder was dit nog 6,3%. Van de vrouwelijke beroepsbevolking is in dit tijdvak 5,8% geregistreerd werkloos. Bij de mannen ligt dit percentage op 4,6%.

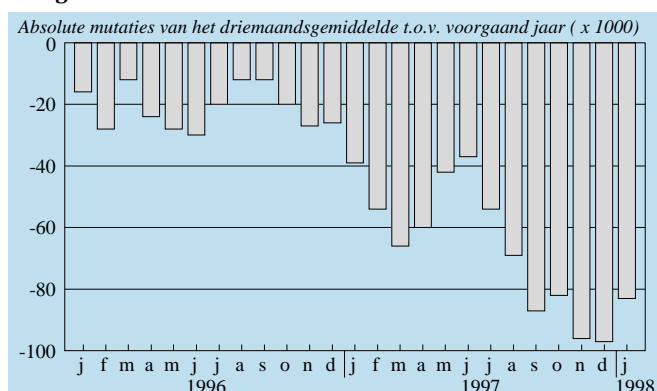
BBP, producentenvertrouwen en consumentenvertrouwen

Consumentenprijsindex

Geregisteerde werkloosheid

Kerngegevens recente ontwikkelingen

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1991/95 gemidd.	1996	1997	1997				1997		1998	
				1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	nov.	dec.	jan.	febr.
Economische kernvariabelen (volume)											
Bruto binnenlands product	2,1	3,3	3,3	2,6	3,1	2,9	3,6				
Invoer goederen en diensten	3,5	5,3	6,3	3,9	8,3	5,7	.				
Consumptie	1,9	2,7	2,9	2,7	2,9	2,7	.				
Overheid	1,2	1,2	2,1	1,8	1,3	1,7	.				
Gezinnen	2,1	3,0	3,2	2,9	3,4	3,0	3,3	1,7	3,4	.	.
Voedings- en genotmiddelen	1,3	2,1	1,3	1,5	1,7	1,8	0,2	-5,3	2,1	.	.
Duurzame consumptiegoederen	1,4	3,4	4,7	5,7	3,4	3,5	6,4	3,0	8,1	.	.
Diensten en overige goederen	2,6	3,1	3,2	2,5	3,8	3,2	3,1	2,8	2,4	.	.
Bruto investeringen in vaste activa	1,0	6,1	6,1	10,2	10,0	2,7	.				
Bedrijven	0,7	6,5	6,7	10,7	11,7	3,3	.				
Overheid	2,8	3,8	1,7	7,3	-0,5	-1,5	.				
Uitvoer goederen en diensten	4,5	4,5	5,8	2,6	6,7	6,2	.				
Productie (volume)											
Delfstoffenwinning	2,3	10,5	-10,2	-17,5	-6,8	-5,0	-5,4	3,4	-14,0	.	.
Industrie	1,4	1,5	4,2	4,5	3,8	3,7	4,9	6,1	4,4	.	.
Openbare nutsbedrijven	2,0	2,9	-1,2	-5,2	0,8	1,8	-0,7	-0,1	-5,9	.	.
Bouwnijverheid	-2,0	-0,3	4,8	16,6	2,5	1,0	1,8	3,1	0,7	24,6	.
Prijzen											
Consumentenprijsindex ¹⁾		2,0	2,2	2,0	1,9	2,4	2,4	2,5	2,3	1,8	2,2
Productenprijsindex industrie afzet	0,1	1,3	2,8	2,6	2,6	3,6	2,5	2,9	1,9	1,3	.
Productenprijsindex industrie verbruik	-0,7	2,1	3,8	4,0	3,6	4,6	2,9	4,2	1,3	-0,4	.
Aardolie, North Sea Brent (in \$ per barrel)	17,87	20,26	19,38	21,28	18,52	18,63	19,08	19,40	17,62	15,67	14,76
Amerikaanse dollar (in gld)	1,78	1,69	1,95	1,86	1,93	2,04	1,98	1,95	2,00	2,05	2,05
Goud (in gld per 1 gram fijn)	21,32	21,32	21,07	21,37	21,58	21,49	19,84	19,54	18,94	19,47	20,11
Cao-lonen											
Particuliere bedrijven	2,8	1,9	2,2	2,0	2,3	2,3	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6
Overheid	2,1	1,1	2,3	1,2	2,1	3,0	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6
Gepremieerde en gesubsidieerde sector	2,4	1,5	0,2	-0,3	-0,1	0,4	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Stemming ²⁾ (in %)											
Orderpositie zakelijke dienstverlening	.	3	4	-1	1	-2	17				
Productenvertrouwen industrie	-1,3	1,2	5,3	3,6	4,9	6,7	6,0	7,2	4,5	5,0	5,1
Consumentenvertrouwen	-10,3	0,8	14,9	12,1	14,9	18,7	14,0	14,3	11,5	19,6	18,5
Economisch klimaat	-25,8	-4,1	18,9	14,8	18,8	22,5	19,6	19,9	16,2	24,1	24,4
Koopbereidheid	0,0	4,1	12,3	10,3	12,2	16,2	10,3	10,5	8,4	16,5	14,6
Arbeidsmarkt											
Aantal banen van werknemers (x 1000)	5 575	5 818	.	5 908	6 028	6 057	.				
Aantal vacatures (x 1000)	61	68	.	80	90	82	.				
Geregistreerde werklozen ³⁾ (x 1000)	407	440	375	415	376	372	336	336	340	346	.
Aantal uren uitzendkrachten	4	21	15	15	15	14	16				
Uitgesproken faillissementen	11	-5	-1	3	-0	-1	-4	4	-4	-23	-11
Geld en krediet											
Koersindex voor aandelen, algemeen	9	28	51	42	43	69	48	44	45	39	37
Binnenlandse liquiditeitsmassa	5	6	7	7	7	7	7	7	7	.	.
Spaartegoeden	5	7	6	6	6	6	4	4	4	.	.
Verstrekt consumentief krediet	11	13	11	11	13	13	7	0	9	.	.
Rente (in %)											
Voorschotrente	6,5	2,2	2,5	2,2	2,5	2,5	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75
Daggeldrente	6,9	2,9	3,1	2,9	3,0	3,1	3,2	3,3	3,1	3,3	3,2
Rendement op staatsobligaties	7,3	5,7	5,2	5,2	5,3	5,2	5,3	5,3	5,1	4,9	4,8
Hypotheekrente	8,0	6,3	5,8	5,6	5,9	5,8	5,9	5,9	5,9	5,9	.

¹⁾ Weging 1995.

²⁾ Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

³⁾ Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand.

. = gegevens zijn (nog) niet beschikbaar.

Toegevoegde waarde industrie (volume)

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven.

	1991/95 gemidd.	1996	1997	1996				1997			
				1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.
Per bedrijfsklasse (kwartaalrekeningen)											
Totaal	1,4	1,5	4,4	-1,5	1,8	3,0	2,7	2,0	5,9	4,8	5,4
Voedings- en genotmiddelen	3,3	1,4	3,0	1,6	-2,6	2,0	4,4	0,3	5,3	5,1	.
Textiel, kleding en leder	-4,8	0,4	5,1	-7,6	1,4	-1,8	9,5	6,1	7,8	3,1	.
Papier, uitgeverijen en drukkerijen	0,9	1,5	3,4	-3,3	1,8	6,2	1,3	0,7	4,7	5,5	.
Chemie en kunststofverwerkende	2,7	-0,3	7,2	-4,3	0,5	1,5	1,2	5,4	7,9	6,2	.
Metaal	1,0	2,3	4,2	1,0	3,3	2,3	2,7	0,8	6,8	4,9	.
Basismetaleen en metaalproducten	1,1	-1,0	4,5	-5,5	-1,0	0,6	2,5	2,2	7,5	2,2	.
Machine	1,1	3,7	3,0	4,6	5,3	2,1	2,7	-1,2	8,1	2,4	.
Electrotechnische	2,1	3,6	6,2	2,4	3,8	4,5	3,7	3,0	8,3	9,3	.
Transportmiddelen	-2,0	5,3	1,1	8,7	9,8	1,8	0,3	-4,3	0,2	5,5	.
Overige industrie	-0,6	1,8	4,5	-9,8	7,3	5,5	3,9	6,0	3,0	3,7	.
Buitenland ¹⁾											
Nederland	1,4	1,5	4,4	-1,5	1,8	3,0	2,7	2,0	5,9	4,8	5,4
Duitsland	-1,0	0,2	4,3	-1,8	-1,1	1,6	2,1	2,5	4,8	5,2	4,2
Denemarken	3,0	1,7	4,2	-1,7	1,7	4,5	1,7	0,0	5,0	6,1	6,6
Frankrijk	-0,4	-0,2	4,7	-2,5	-0,8	1,6	1,2	0,7	5,2	5,0	7,7
Finland	3,4	2,5	9,1	0,0	1,6	3,7	6,5	8,6	7,9	9,0	9,9
Itali	1,3	-2,0	2,1	-0,7	-2,0	-1,9	-3,1	-4,4	3,7	4,0	5,5
Spanje	0,7	-0,8	7,3	-3,6	-2,8	1,6	2,5	1,7	9,6	8,8	8,1
Verenigd Koninkrijk	0,5	0,4	1,6	-0,1	-0,3	0,7	1,3	-0,6	2,9	2,5	1,1
Zweden	3,4	2,4	7,5	4,4	5,3	6,4	8,6	8,6	4,8	10,0	9,1
VS	3,3	3,7	5,7	2,1	3,8	3,9	4,6	5,5	5,3	5,4	6,4
Japan	-1,0	2,7	4,2	1,1	0,7	3,9	4,9	6,5	6,8	4,4	-0,3

¹⁾ Bron: OESO

In- en uitvoer van goederen: sterke groei in 1997

De handel in goederen met het buitenland is in 1997 sterk toegenomen. De invoer steeg in waarde met 11%, de uitvoer met 10% ten opzichte van 1996. Het handelsoverschot over 1997 bedroeg ruim 32 miljard gulden. De export naar landen van de EU is toegenomen met 9%. Het handelsoverschot met de EU-lidstaten is 9 miljard gulden hoger dan in 1996. Vooral de buitenlandse handel met het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk laten een sterke groei zien. De toename van de handel met Duitsland, België en Luxemburg blijft iets achter bij het gemiddelde van de handel met de EU-landen.

Bij de in- en uitvoer van en naar de niet-EU landen valt vooral de sterke stijging van de handel met de Verenigde Staten op. De Nederlandse uitvoer naar de belangrijkste handelspartners in Oost-Azië heeft in de laatste twee maanden van 1997 sterke invloed ondervonden van de financiële crisis in deze regio. De uitvoer naar deze landen is in november en december met ruim 3% gedaald. In de eerste tien maanden van 1997 steeg de uitvoer naar deze regio nog met 17%. De invoer uit Oost-Azië heeft geen merkbare invloed ondervonden van de financiële crisis.

Toegevoegde waarde bouwnijverheid: forse toename

De toegevoegde waarde in de bouwnijverheid ligt in januari van dit jaar 25% boven het niveau van een jaar eerder. Het zachte weer in deze wintermaand, vergeleken met vorig jaar, is hier debet aan. De bouwnijverheid is bij uitstek een bedrijfstak waar het weer een grote invloed heeft. Zo lag de productie van deze bedrijfstak in 1996 door de strenge winter iets onder het niveau van 1995. In het jaar daarop was de winter zacht, waardoor vorstverlet nauwelijks voorkwam. In 1997 groeide de toegevoegde waarde van de bouw dan ook met 4,8%, het hoogste groeicijfer sinds 1989.

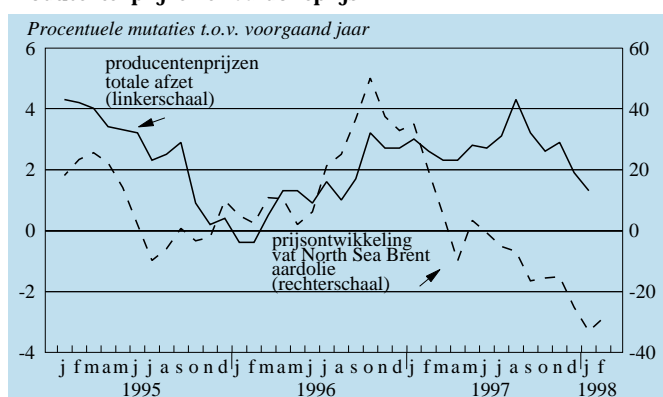
Producentenprijzen industrie: nagenoeg ongewijzigd

Het prijsniveau van Nederlandse industriële producten in januari 1998 ligt een fractie lager dan in december 1997. Vooral de prijzen van producten uit de aardolie-industrie zijn fors gedaald. Deze daling wordt veroorzaakt door ontwikkelingen op de wereldmarkt: de prijs in dollars van een vat North Sea Brent nam in januari met ruim 11% af ten opzichte van december. Vergeleken met januari 1997 ligt het prijsniveau van de Nederlandse industriële producten 1,3% hoger. Ten opzichte van een jaar eerder nam het prijsniveau van de door de industrie verbruikte grondstoffen en halfabrikaten in januari met 0,4% af.

Producentenvertrouwen: stabiel

Het producentenvertrouwen, de stemmingsindicator van de ondernemers in de industrie, is in februari nagenoeg niet veranderd. Op de vragen die aan dit onderzoek ten grondslag liggen, zijn in februari 5,1% meer positieve dan negatieve antwoorden gegeven. Dat is 0,1% punt hoger dan in januari. De ondernemers zijn positief over de omvang van hun orderportefeuille en de verwachte bedrijvigheid. Negatief wordt echter geoordeeld over de omvang van de voorraden gereed product.

Producentenprijzen en aardolieprijzen

Consumentenvertrouwen: hoger dan ooit

Het vertrouwen van de consument in de ontwikkeling van de conjunctuur is in maart fors toegenomen ten opzichte van februari. Op de vijf vragen die aan het onderzoek ten grondslag liggen worden in maart per saldo ruim 23% meer positieve dan negatieve antwoorden gegeven. Dit is het hoogste saldo dat sinds de start van het Consumentenconjunctuuronderzoek in 1972 is waargenomen. Sinds het begin van 1997 ligt het saldo al boven de 10%. Het is nu voor het eerst dat het consumentenvertrouwen de 20%-grens overschrijdt. Vooral de deelindicator van het economisch klimaat heeft bijgedragen aan deze ontwikkeling. De consument had een erg positief beeld van de economische situatie in de afgelopen twaalf maanden. Mogelijk heeft de positieve berichtgeving over de economische ontwikkeling hieraan bijgedragen.

De deelindicator van de koopbereidheid geeft weer hoe de consument zijn financiële situatie beoordeelt, en of deze de tijd gunstig acht om grote aankopen te doen. De koopbereidheid heeft in maart een saldo van positieve en negatieve antwoorden van 19%. Ook dit is het hoogst waargenomen saldo sinds de start van het onderzoek.

Regionale arbeidsmarkt: noorden blijft relatief ongunstig

De gunstige ontwikkeling op de arbeidsmarkt in 1997 leidde in alle provincies tot een daling van de werkloosheid en een stijging van de arbeidsparticipatie. De werkloosheid wordt hier afgemeten aan de werkloze beroepsbevolking als percentage van de totale beroepsbevolking. De werkloze beroepsbevolking wordt gevormd door mensen van 15-64 jaar die actief op zoek zijn naar betaald werk voor twaalf uur of meer per week en dat nog niet gevonden hebben of nog in de nieuw gevonden baan moeten beginnen. Het ingeschreven staan bij het arbeidsbureau is hierbij niet van belang, dit in tegenstelling tot bij het begrip geregistreerde werkloosheid.

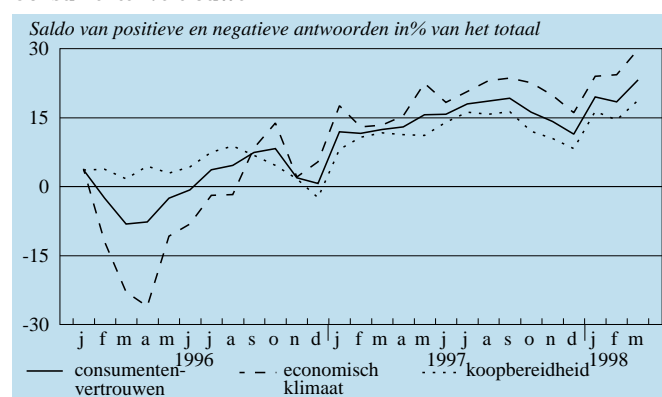
Net als in voorgaande jaren hadden de provincies Groningen en Friesland ook in 1997 de hoogste werkloosheid in ons land. In 1997 was in Groningen 9,3% van de beroepsbevolking werkloos. Voor Nederland als geheel lag dit percentage op 6,4. De hoge werkloosheid in de beide provincies ging gepaard met een lager dan gemiddelde arbeidsparticipatie, 55% in Groningen en 57% in Friesland. De arbeidsparticipatie, ofwel de werkzame beroepsbevolking uitgedrukt als een percentage van de totale bevolking van 15-64 jaar, bedraagt voor Nederland 61%. De provincie Utrecht heeft de hoogste arbeidsparticipatie (64%) en de laagste werkloosheid (4,9%).

Faillissementen: forse dalingen

Het aantal uitgesproken faillissementen in februari van dit jaar ligt ruim 11% onder het niveau van dezelfde maand een jaar eerder. Overigens kan een stijging of daling ook andere dan conjuncturele oorzaken hebben. In de eerste twee maanden van 1998 zijn in totaal ruim 800 faillissementen uitgesproken, een daling van ruim 17% ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. In 1997 waren er 5 547 faillissementen, nagenoeg evenveel als in 1996.

Mutaties hebben betrekking op de overeenkomstige periode van het voorgaand jaar, tenzij anders vermeld.
Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.
Afsluitdatum gegevensverwerking: 23 maart 1998.

Consumentenvertrouwen

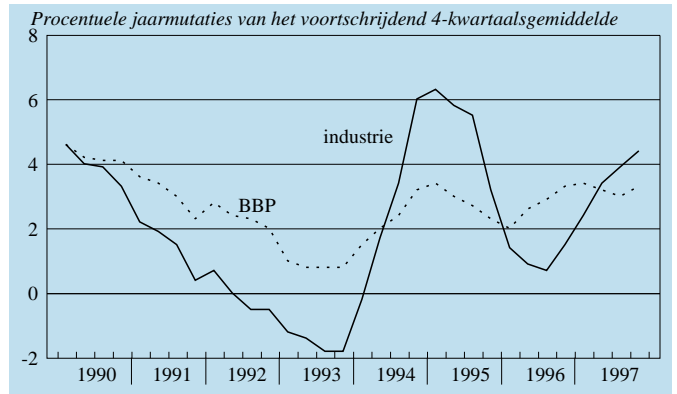
FOCUS

● In 1997 forse groei productie industrie

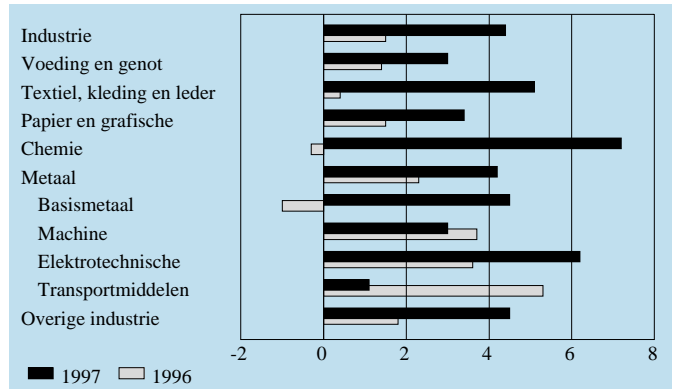
De Nederlandse industrie als geheel heeft verleden jaar goed gepresteerd. Het volume van de toegevoegde waarde nam in vergelijking met 1996 met ruim 4% toe. Dat is het op één na hoogste groeicijfer van dit decennium, alleen in 1994 was de groei in de industrie groter na een dip in 1992 en 1993. Hoewel in de industrie slechts 17% van de totale toegevoegde waarde wordt gevormd, is deze bedrijfstak door zijn dynamiek voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de som van alle toegevoegde waarden: het bruto binnenlands product (BBP). Het BBP wordt gezien als de belangrijkste graadmeter van de economische groei.

Binnen de industrie kende de bedrijfsklasse chemie, rubber en kunststofverwerkende industrie met 7% het hoogste groeicijfer. Deze bedrijfsklasse herstelde zich in 1997 van een lichte productiedaling een jaar eerder. Het was vooral de chemische basisproductenindustrie die profiteerde van de opgaande conjunctuur in het buitenland. Ook de textiel-, kleding- en lederindustrie zit weer in de lift. Na enkele jaren van een krimp of stagnerend productievolume laat deze branche in 1997 een groei van ruim 5% zien. Binnen de metaalindustrie, die als geheel gemiddeld heeft gepresteerd, is de elektrotechnische industrie koploper. De toename bij deze bedrijfsklasse vloeide met name voort uit een grote vraag naar medische apparatuur, optische instrumenten en foto- en filmapparatuur. Daarentegen nam binnen de metaal de productie in de transportmiddelenindustrie slechts met 1% toe. Aan de ene kant daalde de productie in deze branche doordat Fokker verleden jaar zijn laatste vliegtuigen opleverde, aan de andere kant steeg de productie in de personenauto-industrie fors. De toegevoegde waarde-ontwikkeling in de voedings- en genotmiddelen industrie lag verleden jaar duidelijk onder het industriële gemiddelde. Het onderdeel veehouderijproducten van deze bedrijfsklasse ondervond problemen ten gevolge van de varkenspest. Mede omdat het aantal varkensslachtingen voor de vleesproductie met 25% afnam, daalde in dit onderdeel het volume van de toegevoegde waarde.

Productie industrie en bruto binnenlands product (volume)

Procentuele volumegroei industriële productie per bedrijfsklasse

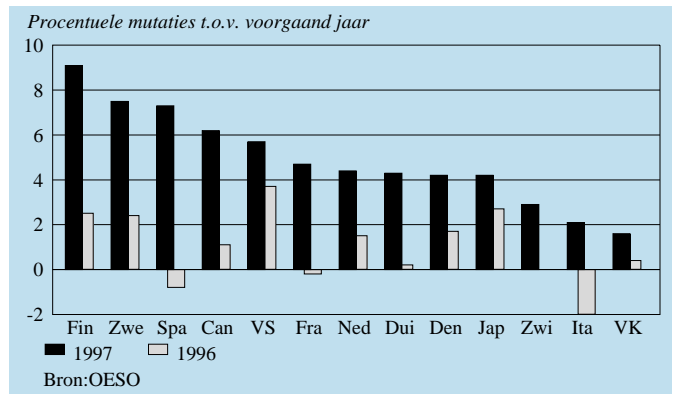
INTERNATIONALE ONTWIKKELINGEN

● Groei Nederlandse industrie in de pas met Frankrijk en Duitsland

Bij een internationale vergelijking van de volumegroei van de toegevoegde waarde in de industrie over 1997 neemt Nederland een middenpositie in. Met groeicijfers van boven de zes procent neemt de industrie in Finland, Zweden, Spanje en Canada nog sterker toe. Italië en het Verenigd Koninkrijk zijn de hekkensluiters met stijgingen van ongeveer twee procent. Het is opmerkelijk dat in Finland en Zweden de industrie ook over een wat langere periode beschouwd relatief hoge groeicijfers laat zien. De industriële productie nam in de periode 1991-1995 in deze twee landen met gemiddeld 3,4% per jaar toe. Dat is ongeveer even hoog als in de Verenigde Staten, maar belangrijk meer dan in ons land, waar de industrie in dat tijdvak met 1,4% per jaar steeg. De groei van de productie in Frankrijk en Duitsland was verleden jaar bijna gelijk aan die in Nederland. In tegenstelling tot in Nederland stagneerde in deze landen de groei in 1996. De bedrijvigheid in deze twee landen trok vooral in de tweede helft van 1997 fors aan.

In Nederland ligt het aandeel van de industrie in de totale economie de laatste jaren op ruim 17%. Veertig jaar geleden was het industriële aandeel in het bruto binnenlands product bijna het dubbele. Internationaal gezien behoort Nederland met Denemarken en Canada, tot de landen waar het belang van de industrie het minst groot is. In Japan en Duitsland is het belang van de industrie relatief groot.

Productie industrie (volume)

Procentueel aandeel productie industrie in totaal, 1995

